

застосовуватись і на строк, більший п'ятнадцяти років (ч. 2 ст. 71, ч. 2 ст. 87). Особа, яка ухиляється від відбування позбавлення волі, підлягає кримінальній відповідальності за ст. 390.

Кривошеєв Андрій Костянтинович,

здобувач вищої освіти Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Злагода Ольга Валеріївна,

доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії внутрішніх
справ кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ НЕВПІЗНАНИХ ТРУПІВ

В реаліях сьогодення виявлення трупа стало частішим явищем, у зв'язку з війною яку розв'язала росія та воєнними злочинами скоєними ними, особливо на деокупованих територіях та територіях де відбувались бойові зіткнення. В деяких випадках можливо встановити особу трупа за наявними у нього документами. В інших випадках у трупа нічого з вище переліченого може не бути наявним з-за різних причин та в наслідок сильного пошкодження трупа. В діяльності правоохоронців все частіше виникає ситуація необхідності ідентифікації трупа, встановлення особи та родичів загиблого. Так перед правоохоронцями повстав величезний обсяг роботи після повернення контролю над територіями Бучі, Ірпня та Гостомеля де були знайдені братські могили в яких необхідно було встановити особу кожного тіла в них.

Процес встановлення особи невідомого трупа полягає в визначених процесуальних діях, все починається з заведення «Розшукової справи». Розшукові справи – це збірник матеріалів, у яких відображено результати розшуку психічно хворих осіб і осіб визнаних у встановленому порядку соціально небезпечними, або перебувають у безпорадному стані та пішли з дому чи спеціальної установи органів охорони здоров'я, де утримувалися, неплатників аліментів та боржників за цивільними позовами, а також результати роботи, пов'язані з установленням особи невідомих хворих та невідомих трупів [1].

Підставою для заведення розшукової справи є інформація про виявлення невідомого трупа, а також надходження до органу (підрозділу) Установлення особи невідомого трупа здійснюється з використанням науково-технічних, антропологічних, медико-

криміналістичних, оперативно-технічних засобів і методів із залученням експертів-криміналістів, судових медиків та інших спеціалістів [1].

Участь судово-медичних експертів у огляді місця події (за можливості) з сортуванням судово-медичного матеріалу і збиранням речових доказів, що можуть сприяти ідентифікації особи. Створення алгоритмів судово-медичного дослідження об'єктів експертизи залежно від їх кількості, стану, посмертних змін, а також обставин справи із викладенням послідовності та маршрутизації досліджень. Із затвердженням їх на регіональному та національному рівнях. Після надходження тіл загиблих до експертної установи, створення експертних бригад, з залученням найбільш кваліфікованих фахівців відділу експертизи трупів, відділення судово-медичної криміналістики талабаторних відділень. Розподіл обов'язків та складання графіку робіт. Судово-медичні експертизи проводити поетапно, ретельно збираючи всі можливі ознаки, ідентифікації та фіксуючи їх фотозйомкою. Широко застосовувати всі можливі та необхідні методи дослідження для отримання максимальних позитивних результатів ідентифікації [2].

На місці виявлення трупа слідчий здійснює його зовнішній огляд. Огляд трупа проводиться слідчим чи прокурором у присутності понятих за обов'язковою участю судово-медичного експерта, а в разі неможливості його залучити – лікаря (ст. 238 КПК України). Зовнішній огляд трупа на місці виявлення складається з двох стадій – загального й детального огляду трупа [3].

При цьому обов'язково досліджуються такі обставини: поза трупа та його положення на місці події; зовнішній стан одягу на трупі; знаряддя, яким була заподіяна смерть, що виявлено на трупі; ложе трупа; одяг, що є на трупі; тіло трупа й пошкодження на ньому; предмети, виявлені в одязі трупа. Труп, особа, якого не встановлена, після закінчення огляду обов'язково дактилоскопуються та фотографуються за правилами сигналетичної зйомки [3].

При виявленні невідомого трупа створюється план розшукових заходів із встановлення особи:

1. На встановлення особи невідомого трупа орієнтувати особовий склад відділень поліції, та суміжних областей, при можливості надати фото;

2. Розмістити орієнтування у засобах масової інформації (фото одягу, предмети виявлені при огляді трупу, татування та інші особливі прикмети).

3. Направити ДАКТО – картки до ГУНП з метою перевірки за наявним обліком для встановлення особи невідомого трупа.

4. Провести необхідні розшукові заходи в районі виявлення трупа з метою встановлення родинних, дружніх та інтимних зв'язків, наявність камер відеоспостереження [3].

Нині правоохоронцям доступний новий метод геномної фіксації. Починаючи з 24 лютого 2022 року на території України, особливо в зоні ведення активних бойових дій, правоохоронні органи отримують велику кількість звернень щодо зникнення безвісти цивільних осіб та часто знаходять місця невідомих поховань. У зв'язку із цим виникає потреба ідентифікації заخورених тіл. Відбирання зразків біоматеріалу проводиться безпосередньо в судово-медичних лабораторіях або за дорученням суду. За загальним правилом зразками може бути кров, слина та епітелій з ротової порожнини. У загиблих осіб відбирають ті біоматеріали, які зазнали найменшого впливу зовнішніх чинників, якими можуть бути вологість, температура, вибухові речовини, тощо. Зазвичай такими є зразки кісток.

Існує два види ідентифікації тіл: пряма, непряма. Непряма ідентифікація передбачає порівняння зразків загиблого зі зразками від найближчих родичів (батько, матір та діти). Результати такого співставлення є найбільш точними.

Однак, у разі відсутності батьків та дітей проводиться пряма ідентифікація, яка передбачає порівняння біологічних зразків загиблого з його особистими речами, якими можуть бути предмети одягу, зубна щітка, лезо для гоління, тощо. Проте, на точність такої експертизи впливає тривалість користування загиблою особою такими речами [4].

Беручи до уваги кількість невпізнаних трупів в обліковій базі МВС, яка налічує понад 11000 було б добре внести певні зміни в законодавство. Наприклад Закон України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» зазначає перелік категорій осіб які підлягають обов'язковій державній реєстрації(стаття 5), в майбутньому якби ввести обов'язкову реєстрацію для всіх громадян України, тоді в майбутньому зменшилась би кількість неопізнаних трупів, а також стало би легше розслідувати кримінальні пропорушення з ліками у виді біологічних речовин.

Список використаних джерел

1. Розшукова справа щодо встановлення особи невпізаного трупа (макет): Навчальний посібник / О. В. Ковальова, С. П. Пекарський. Київ : ВД «Дакор», 2021. 48 с.

2. Комплексний підхід до ідентифікації загиблих осіб у випадках масових жертв Л. Л. Голубович, М. Д. Зубко, А. Л. Голубович, П. Л. Голубович, А. В. Куртев.

3. Ковальова О. В., Пекарський С. П. Розшукова справа щодо встановлення особи невпізаного трупа (макет) : Навчальний посібник / О. В. Ковальова, С. П. Пекарський. Київ : ВД «Дакор», 2021. 48 с.

4. Як за допомогою ДНК-експертизи знайти загиблих та зниклих безвісти рідних. URL <https://www.pereselenci.kh.ua/?p=3795>.